

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo svarba savivaldoje

Rūta Kaziliūnaitė

2023 m. birželis

Turinys

1. Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo savivaldoje svarba
2. Savivaldos pažeidžiamumas – statistiniai duomenys
3. Pagrindinės rizikingos sritys ir nustatyta problematika
4. Pagrindiniai siūlymai
5. Korupcijos prevencijos įstatymas ir pagalba kuriant korupcijai atsparią aplinką

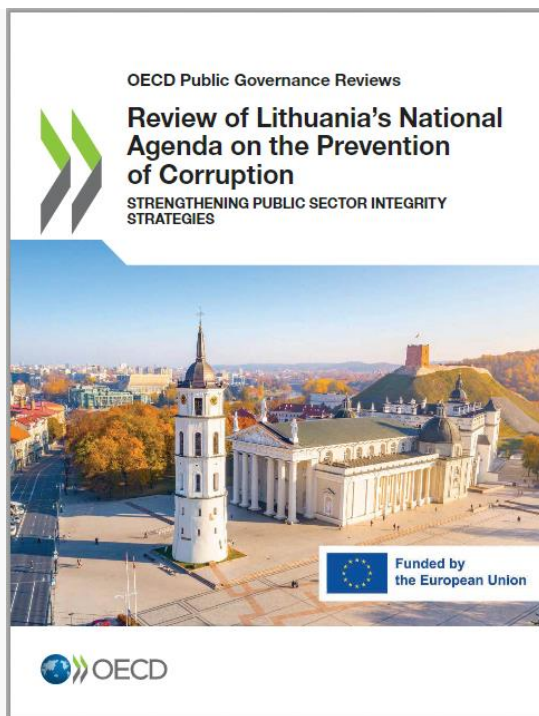
Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo savivaldoje svarba

Svarbą lemiantys veiksniai

- Vietos savivaldos institucijos turi reikšmingus įgaliojimus svarbiose srityse;
- decentralizacija ir savivaldos galių stiprinimas centrinės valdžios institucijų įgaliojimų sąskaita;
- tarptautinių organizacijų vertinimai;
- verslo, visuomenės nuomonė ir patirtis (tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys).

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) dėmesys vietos savivaldos skaidrinimui, rekomenduojant:

- plėsti savivaldybių antikorupcijos komisijų veiklą;
- didinti vietos valdžios kontrolės ir audito tarnybų nepriklausomumą;
- siekti visuomenės įtraukimo į atskaitomybės mechanizmų įgyvendinimo stebėseną.

EBPO ataskaita „Lietuvos nacionalinės korupcijos prevencijos darbotvarkės apžvalga. Viešojo sektoriaus skaidrumo strategijų stiprinimas“

https://www.oecd-ilibrary.org/governance/review-of-lithuania-s-national-agenda-on-the-prevention-of-corruption_e6efed26-en

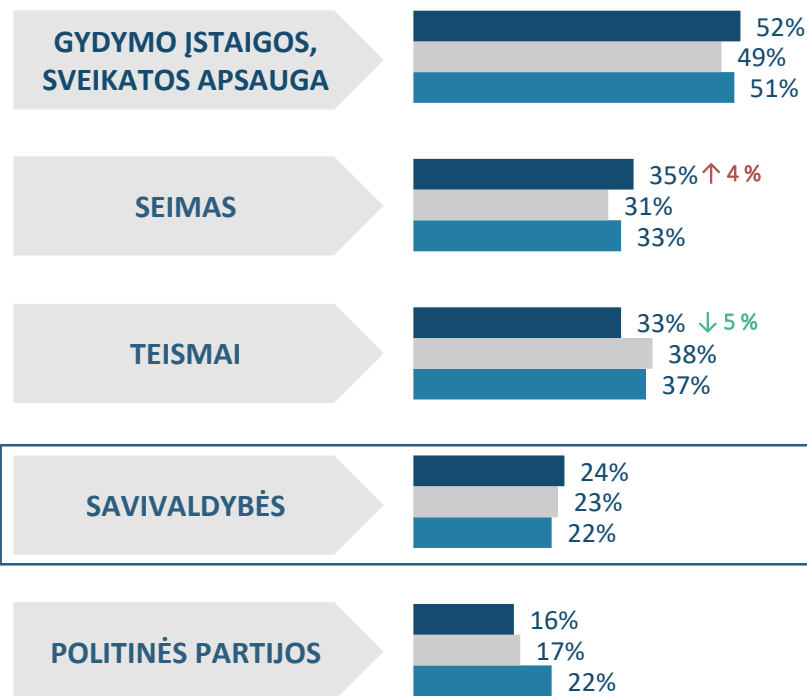
LIETUVOS KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIS 2019-2022 / 2023 m.: antikorupcinė institucijų reputacija

INSTITUCIJŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS: TOP 5

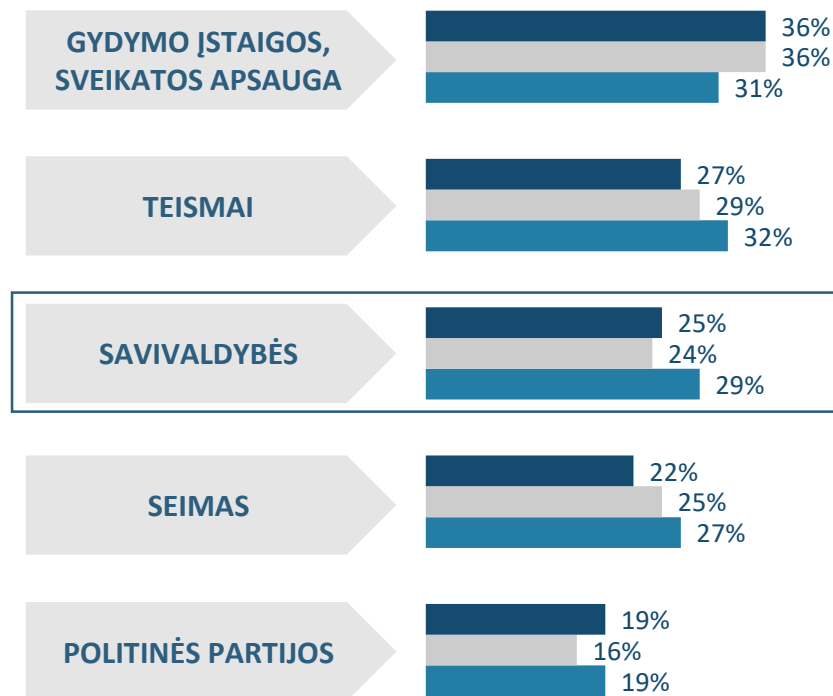
Jvardinkite 5 institucijas, kurios, jūsų nuomone, šiuo metu Lietuvoje yra labiausiai korumpuotos

■ 2020 m. ■ 2021 m. ■ 2022 / 2023 m.

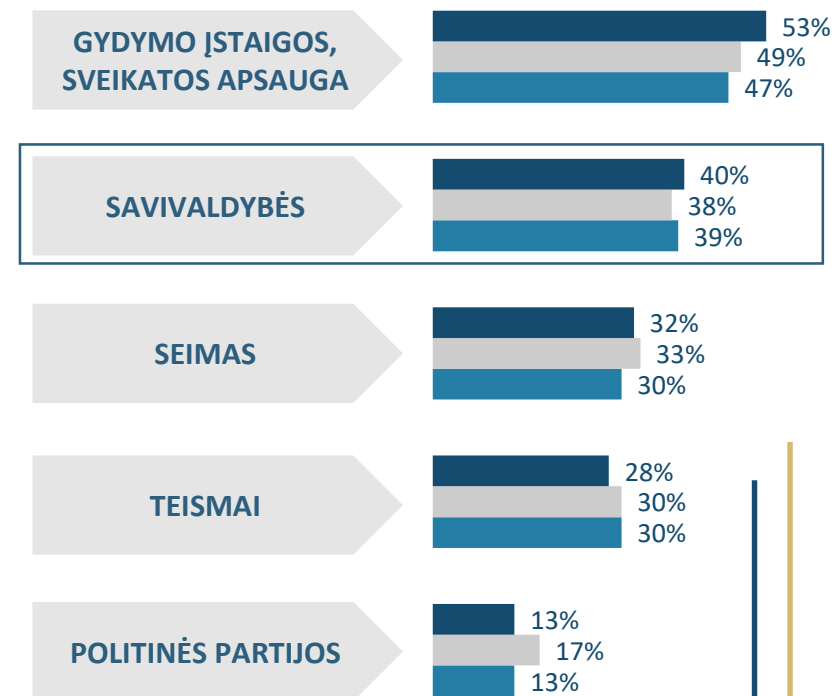
Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

Šaltinis: Lietuvos korupcijos žemėlapis

LIETUVOS KORUPCIJOS ŽEMĖLAPIS 2019-2022 / 2023 m.: antikorupcinė savivaldybių reputacija

SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS: TOP 5

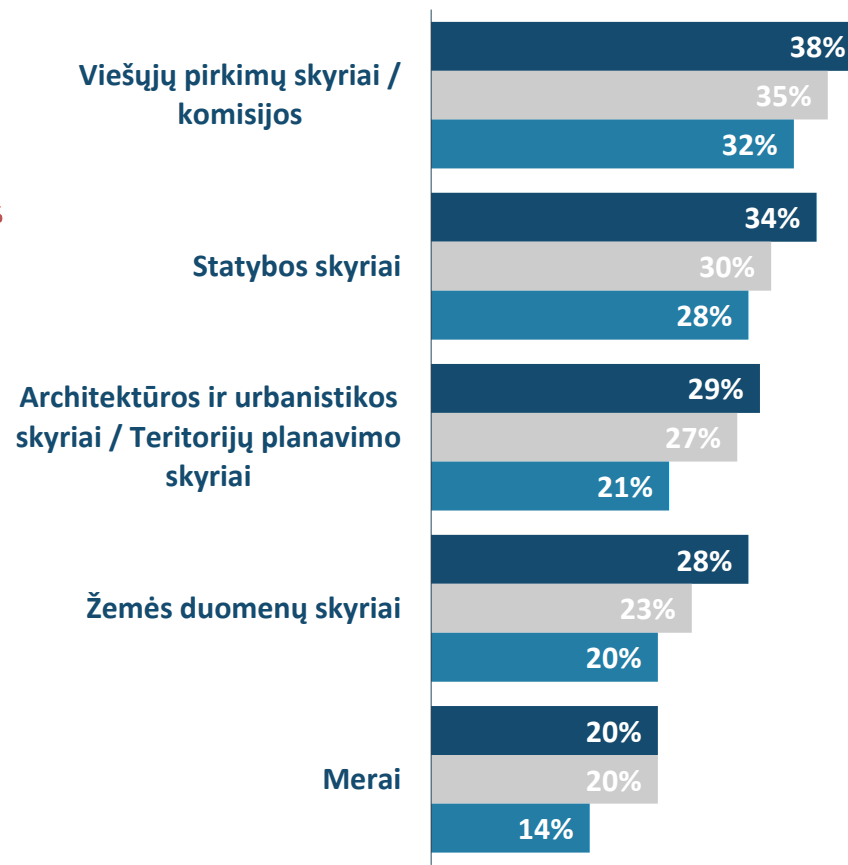
Labai korumpuota

2020 m. 2021 m. 2022 / 2023 m.

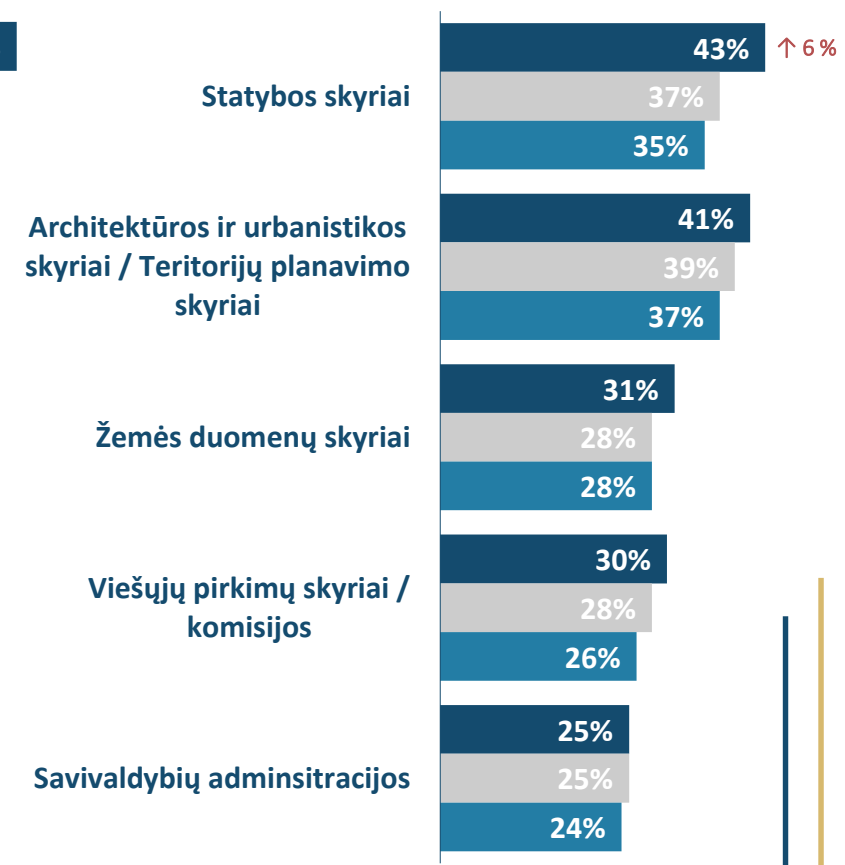
Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

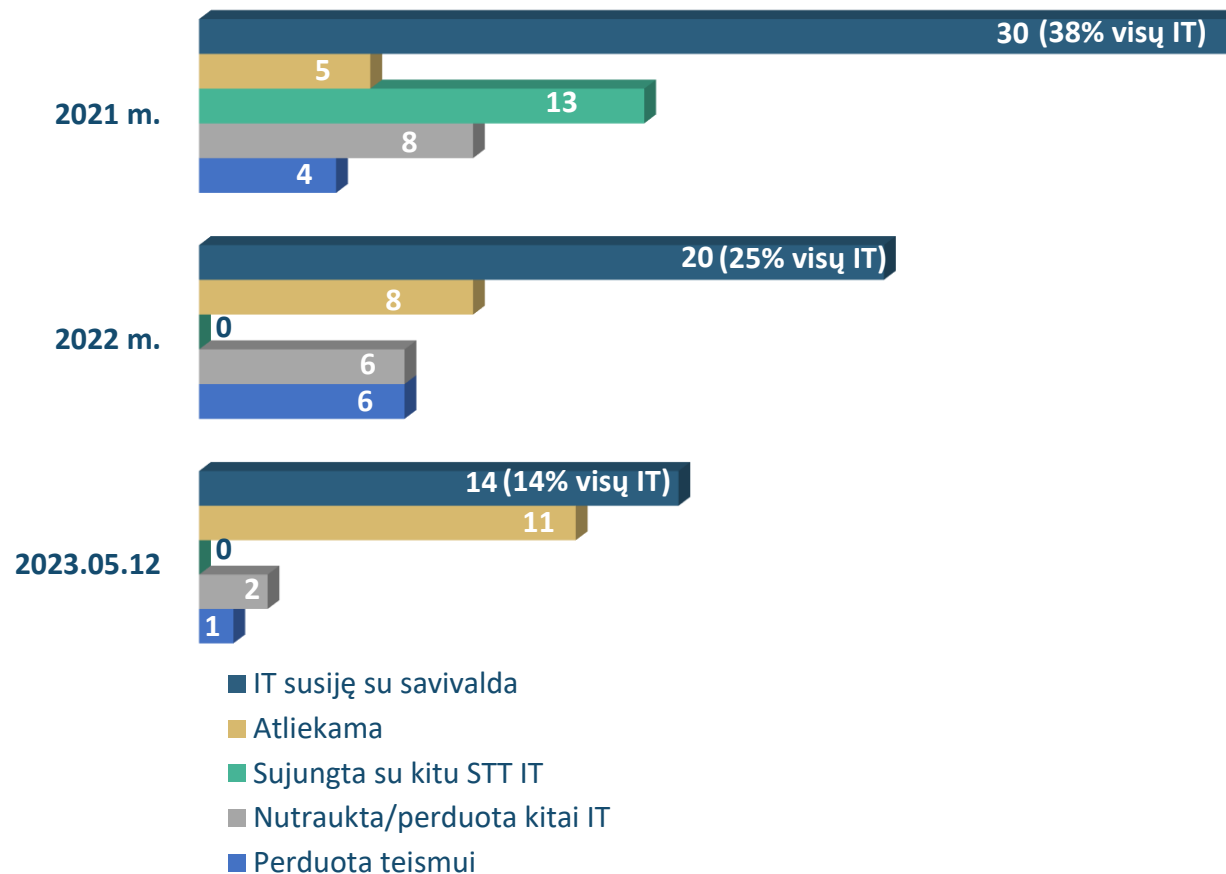
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

Šaltinis: Lietuvos korupcijos žemėlapis

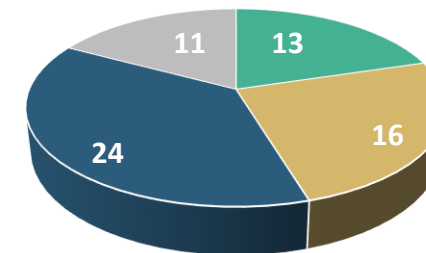
A blurred background image showing several people in a meeting or discussion. One person on the left is looking towards the center, while others on the right have their hands raised, suggesting an active discussion or presentation. The overall scene is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Savivaldos pažeidžiamumas – statistiniai duomenys

IKITEISMINIŲ TYRIMŲ (IT) DUOMENYS: STT pradėti ir gauti IT, susiję su savivaldybių politikais, savivaldybių įmonėmis ar įstaigomis (2021-2023 m.)

2021-2023.05.12 viso 64 IT, kurie:

- Prijungti prie kito STT IT
- Nutraukti/perduoti kitai IT
- Atliekami
- Baigti ir perduoti teismui

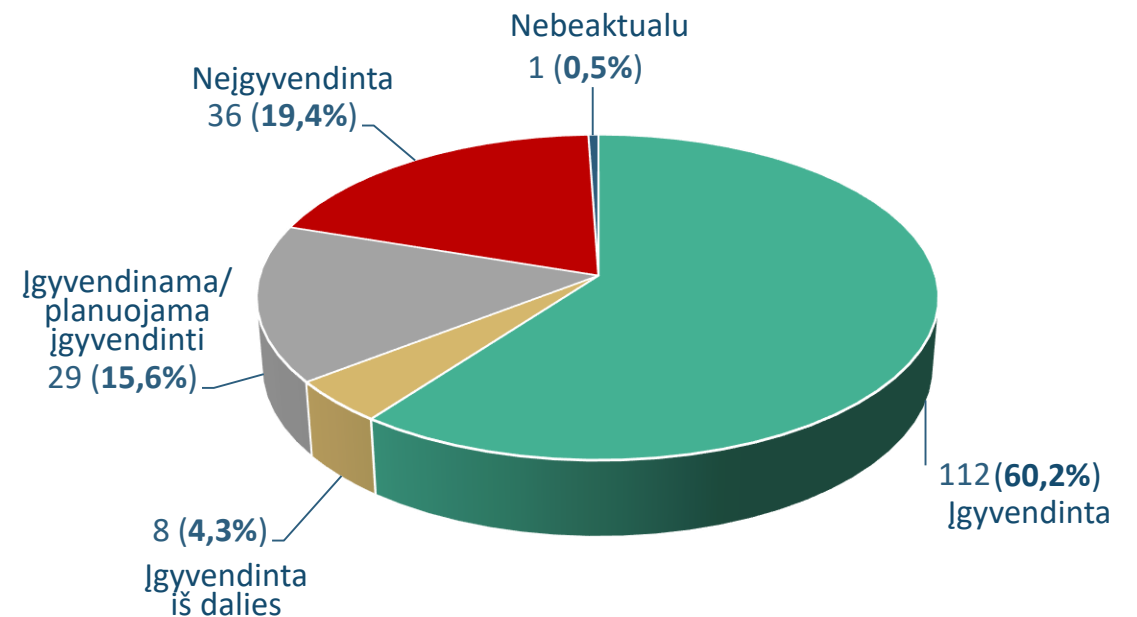
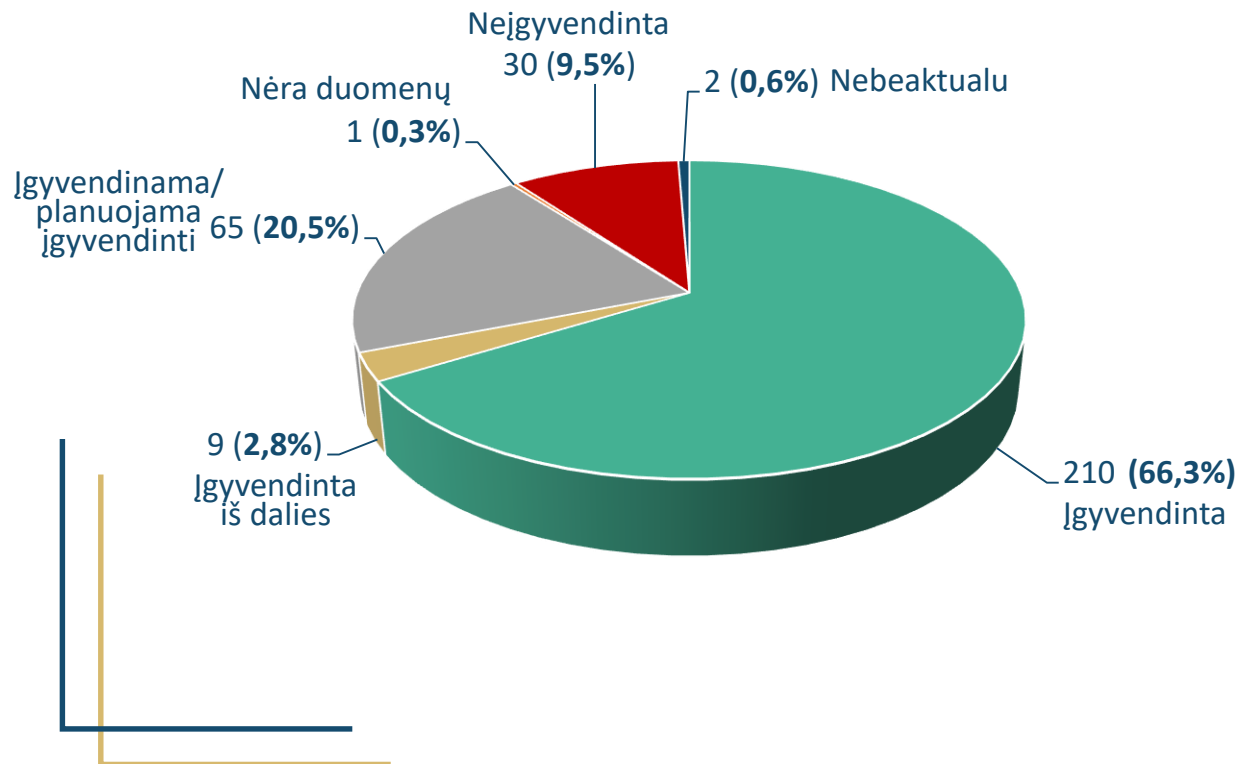
TOP sritys (2021-2023.05.12)

1.	Paslaugų teikimas
2.	Turto valdymas
3.	Viešieji pirkimai
4.	Sveikatos apsauga
5.	Aplinkos apsauga

STT nustatytų rizikų valdymui skirtų pasiūlymų įgyvendinimas

Korupcijos rizikos analizės 2021 – 2022 m. (15 KRA (~45 proc. nuo visų); 151 pastaba, iš jų 66 kritinės; 317 pasiūlymų)

Antikorupciniai vertinimai 2021 – 2022 m. (vertinimų – 22; teisės aktų/jų projektų – 68; pastabų ir pasiūlymų – 194, iš jų 76 kritinės)

Pagrindinės rizikingos sritys ir nustatyta problematika

1

Sveikatos priežiūros paslaugos

- Nepakankamas **pacientų eilių formavimo ir valdymo automatizavimas**, asmens sveikatos priežiūros įstaigoms **veniant prisijungti prie bendros informacinės sistemos** ribojama informacija pacientui apie sveikatos priežiūros specialistų užimtumą.
- Sudaromas neobjektyvus „**asmens sveikatos priežiūros paslaugų deficitas**“, taip reikalaujant neteisėto atlygio iš pacientų, norinčių patekti pas specialistus.

2

Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų paskirstymas

- Neobjektyviai sudaromas, tikslinamas ar papildomas **prioriteto tvarka finansuojamų objektų sąrašas**.
- Nepakankamai aiški **savivaldybių tarybų kompetencija** tvirtinant objektų sąrašus.
- **Objektų prioretizavimo taisyklės** numato eilę išimčių, dviprasmybių ir neribotą prioretizavimą atliekančio asmens diskreciją.
- Neišsamiai reglamentuojama, kaip sudaromos **objektus vertinančios/reitinguojančios komisijos**.

3

Socialinių paslaugų teikimas

- **Plati diskrecija atsisakyti suteikti socialines paslaugas, pakeisti ar nutraukti jau teikiamas**, taip siekiant materialinės ar kitokios naudos.

4

Statinių (jų patalpų) naudojimo pagal paskirtį kontrolė

- Galimybė savo nuožiūra atlikti/neatlikti statinio (patalpų) naudojimo pagal paskirtį patikrinimą.
- Nenustatytas pakankamas **teisinis reglamentavimas** dėl atliekamų procedūrų.

5

Savivaldybių būsto (įskaitant socialinį) fondo sudarymas ir administravimas

- Galimybė paveikti valstybės tarnautoją ir **socialinį būstą gauti ne eilės tvarka arba asmenims, kuriems toks būstas nepriklauso.**
- Socialinių, savivaldybės bei tarnybinių būstų naudojimas **ne pagal paskirtį.**
- Sudaromos palankios sąlygos neteisėtai socialinio būsto subnuomai.

6

Viešieji pirkimai

- **Poreikio kontrolės trūkumas** įsigyjant nereikalingas prekes, paslaugas ar darbus.
- Konkrečių iš anksto žinomų **tiekėjų protegavimas.**
- Priimamos pirkimo sąlygų neatitinkančios, **nekokybiškos prekės, paslaugos ar darbai.**
- Galimai neskaidrūs perkančiosios organizacijos atstovų ir tiekėjo **susitarimai** visuose pirkimo etapuose.

Rizikų valdymas

- **Efektyvinti** elektroninę išankstinę pacientų registraciją, atlikti laukimo eilių paslaugoms gauti stebėseną.
- **Nustatyti** principines nuostatas, kaip savivaldybėse turėtų būti atrenkami objektai KPP programos finansavimui, kaip nustatomi objektų prioritetai, bei kiti procedūriniai klausimai.
- **Tobulinti** teisinį reglamentavimą dėl socialinių paslaugų teikimo, nustatant aiškius pagrindus, kada neskiriamos paslaugos ar nutraukiamas jų teikimas.
- **Nustatyti** papildomus saugiklius dėl patikimos informacijos apie esamą turtą, kuris neaišku ar nuomojamas, ar kitaip naudojamas, kai asmuo/šeima gauna teisę į socialinį būstą, pateikimo.
- **Argumentuoti** priimamus sprendimus, maksimaliai pagal įstatymo nustatytą tvarką viešinti juos ir kitą informaciją.
- **Įgyvendinti** „keturių akių“ principą ir kitas kontrolės procedūras užtikrinant tinkamą veikimą.

A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at documents or screens, with their hands and faces slightly out of focus. A dark blue rectangular box is overlaid on the lower-left portion of the image, containing the title text.

Pagrindiniai siūlymai

Inicijuoti geriausią pripažintą praktiką atitinkančių **etikos kodeksų**, taikytinų tiek įvairioms savivaldybės veiklos sritims ir lygiams, tiek ir pačiai savivaldybės tarybai bei jos nariams, parengimą, patvirtinimą ir vadovautis juose įtvirtintomis nuostatomis

Ieškoti kompromisų tarp skirtingų politinių jėgų ir sudaryti organizacines, technines bei kitas sąlygas, būtinas **efektyviai Antikorupcijos, Etikos komisijų ir Kontrolės komiteto veiklai**

Susilaikyti nuo bet kokios neleistinos įtakos, kuri keltų grėsmę **centralizuotos vidaus audito tarnybos ir Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos atliekamų auditų ir jų išvadų objektyvumui**

Užtikrinti tinkamą šių audito tarnybų aprūpinimą, o **sprendimus**, susijusius su jų vadovų bei darbuotojų skyrimu, atleidimu bei tarnybos sąlygomis, priimti remiantis objektyviais, išimtinai su jų kvalifikacija ir veiklos rezultatais susijusiais kriterijais bei kiek įmanoma atvirai

Inicijuoti ir įgyvendinti **savivaldybės valdomų duomenų auditą ir atvėrimą** automatizuotam duomenų apdorojimui ir visuomeninei kontrolei palankiu formatu

Susilaikyti nuo bet kokios – tiesioginės ar netiesioginės, finansinės ar kitokios – **įtakos** vietinės, regioninės ar nacionalinės žiniasklaidos priemonėms, ar veiksmų, kurie galėtų sudaryti tokios įtakos regimybę

Sudaryti sąlygas administracines ir viešąsias paslaugas gaunantiems gyventojams greitai, patogiai ir saugiai išsakyti nuomonę apie šių **paslaugų kokybę**, jų teikimo skaidrumą, korupcinę patirtį, teikti pasiūlymus dėl jų tobulinimo bei gauti grįžtamąjį ryšį

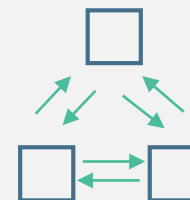
Užtikrinti realų **LR pranešėjų apsaugos įstatymo** įgyvendinimą, imtis priemonių, kad šio įstatymo įgyvendinimo mechanizmai įgytų savivaldybės darbuotojų ir interesantų pasitikėjimą bei taptų gyvu ir veiksmingu komunikacijos kanalu

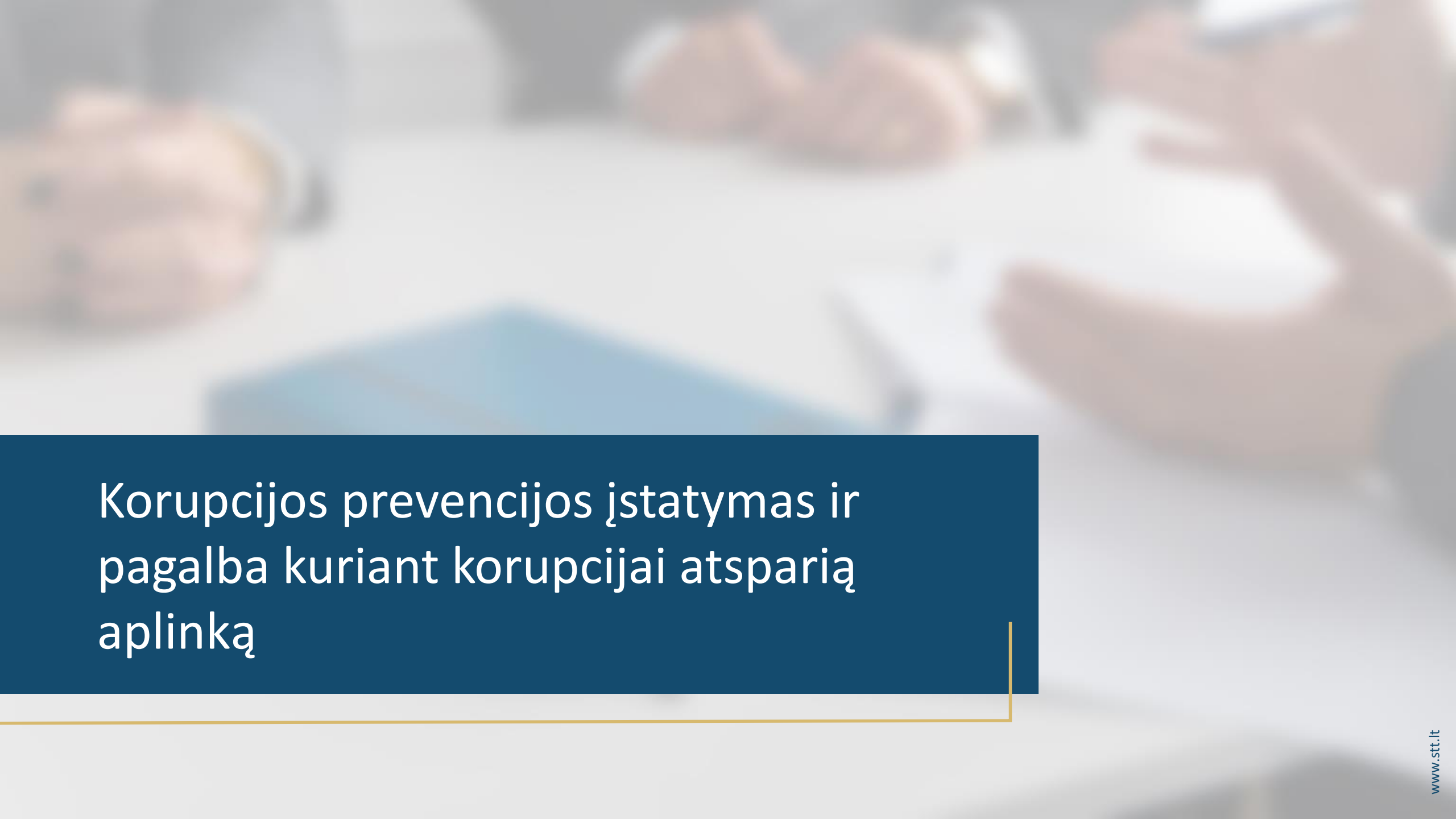

Nuosekliai ir kokybiškai vykdyti visų lygmenų savivaldybės institucijų ir įstaigų darbuotojų, savivaldybės bendruomenės bei joje veikiančio verslo **antikorupcinį švietimą**, ugdyti antikorupcinį potencialą ir įsitraukimą į antikorupcinę veiklą

Vienyti pajėgas bei keistis gerąja patirtimi su kitomis savivaldybėmis, įsipareigojusiomis aukščiausiems **skaidrumo ir nulinės tolerancijos korupcijai standartams**, teikti abipusę pagalbą ir palaikymą

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. The focus is on the hands and arms of the individuals, suggesting a collaborative environment. The colors are muted and the overall image is out of focus.

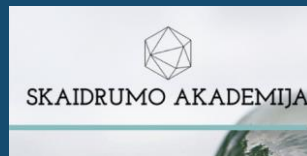
Korupcijos prevencijos įstatymas ir pagalba kuriant korupcijai atsparią aplinką

Korupcijos prevencijos įstatymas

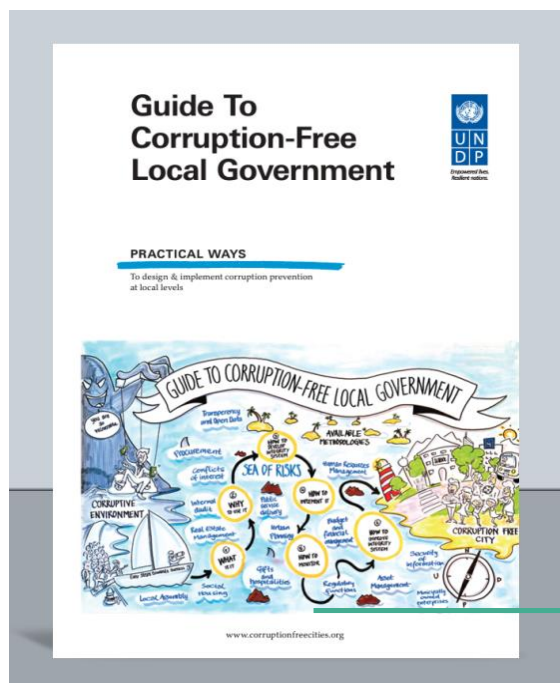
Sisteminė korupcijos prevencija

- Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių sistema
- Veikimas „skėtiniu“ principu, subsidiarumo principo įgyvendinimas
- Už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingų subjektų teisės ir veiklos garantijos
- Proporcinga korupcijos prevencijos veikla

Metodinė pagalba –

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo vadovas savivaldybėms

<https://www.undp.org/eurasia/publications/guide-corruption-free-local-government>

Pagalba kuriant ir įgyvendinant korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemones vietos valdžios institucijose

Iniciatyva „Skaidrumo akademija“

<https://skaidrumoakademija.lt/>

Gerosios antikorpucinės praktikos mainų vieta

- Dalyviai – 63
- Mentorai – 41
- Renginiai – 30
- Dalyvių renginiuose – 8560

STT metodinė pagalba/konsultacijos/ e. mokymo platforma

Kontaktai: <https://www.stt.lt/struktura-ir-kontaktine-informacija/kontaktine-informacija/4901>

- **STT KPV Koordinavimo ir stebėsenos skyrius** (mokymai, pritaikyti viešojo sektoriaus subjektams, įskaitant savivaldybes ir joms pavaldžias įstaigas per 2021-2022 m. – 24 dalyvavo 2657 dalyviai).
- **STT Antikorpucinio švietimo skyrius** (2021-2022 m. savivaldybių administracijoms organizuoti 67 mokymai, dalyvavo 3787 dalyviai).
- **Išduoti 1623 e. mokymo platformos sertifikatai** (sudaro 4,5 proc. visų išduotų sertifikatų).

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijos

POVEIKIS	Katastrofinis	5	10	15	20	25
	Kritinis	4	8	12	16	20
	Pastebimas	3	6	9	12	15
	Žemas	2	4	6	8	10
	Nereikšmingas	1	2	3	4	5
		Labai žema	Žema	Vidutinė	Aukšta	Labai aukšta
	TIKIMYBĖ					

Patvirtintos STT direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246 (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6132e04051d911ec862fdc8b3e3e05/asr>)

Savivaldybių Antikorupcijos komisijų veiklos efektyvinimas

Nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 m. programos įgyvendinimo 2020-2022 m. tarpinstitucinio veiklos plano 1.1.6 priemonės, kuria siekiama skatinti aktyvią savivaldybių Antikorupcijos komisijų veiklą, tęstinumo užtikrinimas

Ačiū už dėmesį!

